

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. дн Лаура Иванова Димитрова
за присъждане на образователната и научна степен „доктор“,
област на висше образование 1. Педагогика,
професионално направление 1. 3. Педагогика на обучението по (Методика
на обучението по изобразително изкуство)

Софийски университет „Св. Климент Охридски“
Факултет по науки за образованието и изкуствата
Катедра „Визуални изкуства“

Дисертационен труд на тема:
„Игрови форми при обучението по визуални изкуства в неформалното
образование“

Автор: Марина Лъчезарова Александрова

Научен ръководител: проф. д-р Стефан Кирилов Алтъков

Марина Александрова е възпитаничка на СУ „Св. Климент Охридски“, където завършва бакалавърска и магистърска степен съответно по изобразително изкуство (2014 г.) и рекламен дизайн (2015 г.).

Тя се изявява като автор в областта на съвременните визуални изкуства и участва в множество групови, национални и международни изложби и проекти.

През учебната 2022/23 година е хоноруван асистент, а от есента на 2023 г. след проведен конкурс е назначена на академичната длъжност асистент по живопис и цветознание към Катедра „Визуални изкуства“ на Факултета по науки за образованието и изкуствата на СУ „Св. Климент Охридски“.

Редовна докторантка към същата катедра, тя завършва работата по дисертацията си в предвидения срок и е отчислена с право на защита.

Представеният от докторантката дисертационен труд на тема „Игрови форми при обучението по визуални изкуства в неформалното образование“ наброява 187 страници и включва увод, три глави, изводи и заключение и приложение от 33 страници, което съдържа 12 фигури, 8 таблици, 4 полеви протокола, 21 фотографии, направени по време на работния процес, 12 фотографии от наративно интервю, 2 списъка.

Дисертацията разглежда приложението на система от образователни игри в процеса на обучение по визуални изкуства в неформалното образование. Марина Александрова акцентира на необходимостта от обучение, което да бъде достъпно и ориентирано към новата комуникативна култура, като бъдат утвърдени игрови похвати. Под „нова комуникативна култура“ докторантката има предвид т. нар. „промяна на сензорната модалност“, която се наблюдава през последните години при подрастващите и се изразява в предимно „визуално възприемане на информацията“. В дисертационния труд е отделено специално място на игровите форми като средство за развиване на умения и познания за „сензорните усещания“, което според авторката на дисертацията, постепенно би довело и до развитие на визуалната грамотност.

Обект на нейното изследване са „игровите форми в обучението по визуални изкуства в неформалното образование“.

Предмет на изследването е „прилагането на работещ игрови модел, който е съобразен с актуалните проблеми и да дава качествени резултати, които да се съотнасят или подобряват визуалните познания за съвременните форми на визуалните изкуства“. Основната цел на изследването е насочена към създаването на игрови модул, който да бъде приложен в експериментален уъркшоп. Цели се още да бъде установено „предимството на игровите методи като образователен подход, който дава по-високи и качествени резултати в обучението по визуални изкуства“, като акцентът е поставен върху „съвременните изразни форми в изобразителното изкуство“.

В първа глава на дисертационния труд с название „Игра – процесът от органичната активност до игровизацията“ докторантката изследва общото в същността на играта и същността на художествената творба. Представя играта в контекста на художественото произведение. Отделя специално място на игровизацията – „използването на игрови елементи и техники в неигрови ситуации“. Проучва основните връзки, сходства и съотношения между играта, изкуството и игровизацията.

Във втора глава „Играта в образователен контекст. Играта и изкуството. Игрови форми в неформалното образование по визуални изкуства. Извеждане на образователен модул“ Марина Александрова изтъква възможностите, които предоставя уъркшопа като методическа система, при която се прилагат игрови форми и на тази база извежда образователен модул.

В трета глава „Прилагане на разработения игрови модел. Анализ на качествените данни получени в хода на изследването и реализацията на експерименталния игрови модел/система“ дисертантката представя резултатите от апробацията на изведения модул, в който включва система от дидактически игри под формата на уъркшоп.

В резултат на цялостното изследване докторантката достига до извод, че проведеният от нея педагогически експеримент е оказал положителен ефект върху нагласата, нивото на теоретичните познания и практическите умения на участниците, а прилагането на специфична система от занятия, базирани на игрови подходи и методи в неформалното образование по визуални изкуства води до постигане на качествени резултати, изразяващи се в подобряване на художествените умения, опита и интереса на обучаемите в областта на съвременните форми на визуалните изкуства.

Дисертацията е задълбочен, оригинален и иновативен авторски труд, който може да послужи за основа на бъдещи изследвания в областта на визуалните изкуства и неформалното образование. Тя безспорно би

намерила своето адекватно приложение и би била от съществена полза в педагогическата и учебната практика.

За основни приноси на дисертацията считам:

- иновнативността – друг изследователски труд по съответната тема не е представян досега у нас;
- подборът, преводът, анализът и систематизацията на материали близки до темата на дисертацията в чуждестранната научна литература;
- извеждането на експериментален модел, който стимулира приложението на игровите форми като средство за обучение в неформалното образование;
- теоретичният преглед, разкриването на структурата на играта и приложението на тези знания при дизайна на уъркшоп;
- интердисциплинарният подход в областта на изкуствата, при който са засегнати както хуманитарните науки, така и съвременните форми във визуалните изкуства;
- трансформацията на съответния образователен модул, при която „гъвкаво“ се прилага уъркшопът като обучително средство по време на експерименталната работа с деца;
- създаването на връзка между средата, природните материали, работата с тях и съвременните дигитални средства;
- разработването на модел, чрез който се постигат измерими резултати и обективна оценка на познанията за съвременните форми във визуални изкуства.

Докторантката е направила следните публикации, свързани с темата на дисертацията: Игровизация във визуалните изкуства. Сп. Философски алтернативи, 2021 г., кн. 2, 12-17. DOI: 10.24958/2519-5436.2021.2.4062; Водата като концептуален и изобразителен материал в съвременните

визуални изкуства. 2021 г., сп. Визуални изследвания, Великотърновски университет „Св. Св. Кирил и Методий“, 1, 32-42; Визуалните изкуства в децентрализирана среда на доверие: Блокчейн и Криптоарт. 2021 г. В.; Сборник с доклади от VII Младежка научна конференция „ИЗКУСТВО И КОНТЕКСТ 2021“ (с. 71-82). София, България: Институт за изследване на изкуствата БАН. Участвала е в две международни научни конференции: в Института за изследване на изкуствата – БАН, Седма Младежка Научна Конференция ИЗКУСТВО И КОНТЕКСТ, 2021 г.; и във Великотърновския университет „Св. Св. Кирил и Методий“, Международна научна конференция „Визуални изследвания“, 2021 г.

Представените в приложението илюстративни материали убедително допълват дисертационния труд и сами по себе си притежават документална стойност.

Считам, че дисертацията и авторефератът отговарят на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и правилника на Софийския университет.

Имайки предвид всичко казано дотук, давам обща положителна оценка на дисертационният труд „Игрови форми при обучението по визуални изкуства в неформалното образование“ и убедено предлагам на Марина Лъчезарова Александрова да бъде присъдена ОНС „доктор“ в област на висше образование 1. Педагогика, професионално направление 1. 3. Педагогика на обучението по (Методика на обучението по изобразително изкуство).

12. 10. 2023 г.

Проф. дн Лаура Димитрова